

Učiteljski Glas

⇒ Glasilo „Saveza dalmatinskih učitelja“ ⇐

Vlasnik i izdavatelj
„Savez dalmatinskih učitelja“

Brzot. „Narodne Tiskare“
u Splitu

Urednik:
Dinko Sirovica

Izlazi na 15. svakoga mjeseca. Zapada 4 K na godinu. Učiteljski pripravnici i pripravnice dobivaju ga za pol cijene. Pretplata se šalje D. Domicu učitelju i blagajniku „Saveza dalmatinskih učitelja“ u Spljetu, a članci i dopisi uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju.

Vlada za pučku nastavu.

Ovih dana svak je mogao u našim pokrajinskim, naročito pak u poluslužbenim novinama, čitati, kako je bečka centralna vlada naumila, da u svoju najavljenju akciju za gospodarstveno podignuće Dalmacije obuhvati i pučku nastavu i da joj priskoči u pomoć godišnjem doznakom od 300.000 K. Za godinu 1907. veli se tu, da će bit odregjena svota od 150.000 K.

Mi za danas ne ćemo da se bavimo tim, hoće li ta svota bit doista doznačena za pučku nastavu, jer o tom ima da odluči ne samo bečka vlada, nego i budućnost. Sve što je budućće, sili nas uvijek na njeku bojazan, jer ne znamo, hoće li se to i dočekati.

Nije naša zadaća, da pri ovakome pojavu izričemo svoje slutnje, a još manje, da ga komentiramo. Ima ih, kojima je dužnost da na to polje zalaze, a nama ostaje samo to, da strogim obzirom ne samu stvar, t. j. na pučku nastavu konstatiramo prevažnu činjenicu u povodu najavljene vladine doznake.

Svakome je poznato, kako je do sad vlada vrlo mršavo pritjecala u pomoć našem pučkom školstvu. Kad se radilo o nezatnoj povišici učiteljskih beriva, na upit pokrajine vlada je bečka odgovorila, da ona ne može povećati svog doprinosa. Taj odgovor nije odavna, svi ga još vrlo dobro pamtimo.

A sada, iznenada, kao ganuta, kao pokajana, kao skrušena i puna dobre volje, bečka nam vlada i ne upitana obećaje masnu pomoć, pomoć, koja prelazi svačije očekivanje.

I to je baš onaj razlog, koji nam ne može uliti ni nade ni smjelosti, da na tu pomoć reflektujemo onom pozitivnošću, kojom bismo inače htjeli i kojom bismo znali već unaprijed lijepo istaviti na koji način, da se obećana pomoć uloži. Pada nam na pamet priča o pripravljenom raznju za zeca.

Ovo smo naumice htjeli da istaknemo, jer su baš na naše uredništvo stigla ovih posljednjih dana brojna pisma, koja se upravo ovim pitanjem bave, i sva ta pisma govore o njemu kao o nečemu, što je već tu pred nama učiteljima, pa ništa, već hajd', pa dijeli! —

Mi shvaćamo taj optimizam, shvaćamo to raspoloženje i prosugujemo ga jedino tim, što naše učiteljstvo u svojoj ukupnosti nije ni danas, nit može biti zadovoljno sa svojim stanjem. Eto vrijeme, taj najbolji prijatelj, daje nam potpuno pravo, jer u tome vidimo, da smo bili na temelju pravice i istine, kad smo ono lani već početkom VIII. tečaja našeg lista uporno tvrdili, da posljednja poboljšica učiteljskih beriva nije nego tek korak njihovu pravednu uregjenju. Onda su nas sa stanovite strane htjeli ušutkati dopisima snadbjevenim tobožnjim potpisima starijih učitelja, onda smo u opće i to doživjeli, da je naše poticanje učitelja, neka iznesu sve, što im je još tegotno. bilo pridušeno. Ali istina, ostaje uvijek istina, i ona pobjeguje. Pobjedila je u zaključcima opće skupštine našeg «Saveza» pobijedila je u pismima, što ih netom od naših učitelja primismo, pobijedila je napokon najsajnije u, i ako još obećanoj vladinoj pomoći za pučku nastavu u Dalmaciji, jer ta obećana pomoć najeklatantnije dokazuje, da su potrebe pučke nastave u ovoj zemlji velike, dapače ogromne.

Mi uživamo u ovoj pojavi. Uživamo u tome, što nam se daje sada potpuno pravo, uživamo u tome, što ona ista vlada, koja je još lani, možemo reći, stiskala svoju kesu, kad se pitalo u nje, da je za pučke nastavnike otvori, sada nenadno širom otvara i iz nje obećaje za pučku nastavu u Dalmaciji ništa manje nego — 300.000 K. godišnjih!

Opet velimo, ne marimo razlagati, kako bi se ta obećana pomoć imala raspoređiti. O tome bi mogli danas govoriti ortodoksi vladinih izvjava i programa.

Mi ćemo radje počekati, pa kad doznademo, da je pomoć odista pružena, reći ćemo svoju iskreno i otvoreno, imajuć pred očima samo dobro škole i učitelja.

Ne velimo time, da bi se naši učitelji u pokrajini imali kaniti svakog raspravljanja o predmetu. Neka oni to megju sobom učine navlastito u

svojim «Učiteljskim društvima»*), nek se konkretiraju i «Savezu» sve priopće, ali neka ništa na javu ne iznose. Kad buda tome hora, onda nek se iznese, i bit će to ne samo korisnije, — već i časnije.

*) Evo najljepše prigode, koja dokazuje koliko su nam ovakova društva potrebna.

Učitelj u borbi proti alkoholizmu.

Piše: S. Marčić — Šibenik.

Onomadne je N. P. gosp. Namjesnik izdao podređenim vlastima odluku o suzbijanju krčama, pak je na taj način poduzet važan korak u borbi proti alkoholizmu.

Od više je vremena, da se živo nastoji, kako da se smanji ovo zlo. Držalo se je u tom pogledu raznih kongresa i konferencija, pak se je napisalo više članaka i knjiga.

Neumjereno uživanje žestokih pića dosta je rašireno. Ova duševna i tjelesna bolest poplavila je selo i grad, te se udomila u svim slojevima ljudskoga društva. Svugdje se nalazi onih, koji se rado podavaju časovitom užitku, što im pružaju vino i druga opojna pića. U zagorskim je krajevima našega naroda ovo zlo možda više rašireno, nego li u primorskim. Onamo se prigodom pira i drugih svečanosti, koje se često ponavljaju, popije puno toga, pak ako nema u konobi, prodati će se i njiva, samo da družina bude počašćena.

Ni po zla od samoga vina, kad i rakija ne bi učinila svoju. Dok pijanac pije obično poslije ručka, rakijaš od rana jutro, pak ne svrši do kasne večeri. Tko se priući na vino, tome ne smrdi ni rakija, pak tako postane pravi alkoholičar. Ovaj je tako zaslijepljen, da mu je jedino uživanje u piću. Kao strastven čovjek više nije duševno slobodan. Neprestano ga muči misao za kojom teži, a najviše mu se mili ono, što je u savezu sa njegovom strasti. Pijanac ne vrši obiteljskih dužnosti; u njoj prestane svako izmjenično poštovanje, uzgajanje mlagjih, kućni mir i pobožnost. Tu se samo psuje i lupa, više i bući, pak se tako blati ljudsko dostojanstvo.

Žestoka pića ne hrane čovjeka, niti mu podavaju snage i bolje sposobnosti za rad, jer je njihovo djelovanje samo časovito podraživanje živaca, koje je pogubno za dušu i tijelo.

Pravo je rećeno, da žestoka pića djeluju na čovjeka, kao batina na iznemoglo živinće, koje uslijed udaraca potegne dalje, ali se ne osnaži.

Naš narod pak lijepo kaže: U pijancu ni čovjeka ni junaka.

Jad i žalost mora da nas spopane, kad vidimo, kako se nerazumno puštaju i djeca u krčme, gdje na svoje oči vide toliko zla, kojemu se lako priuće. Još više moramo žaliti, kad otac sili dijete, da pije vina, pak se još veseli i srce mu se od dragosti širi, kad je ono kukavće popilo čašu na dušak.

Pak se onda čude, ako su im djeca blijeda lica, sumrlih očiju, mršava i slabo razvijena. A kako i ne će, kad im sami pružaju otrov iz vlastite ruke, privadjajuć ih pijanstvu, da ih posvema upropaste.

Sveta se dužnost nameće učitelju, da stane na put i ovome zlu, da u koliko njegove sile dopuštaju, odvrati djecu i roditelje od prekomjernog uživanja žestokih pića. Težak je ovo posao, ali se ne valja strašiti. Kad učitelja vodi stalno osvjedoćenje i sveta ideja, on će neprestano raditi, pak i ako se uspjeh odmah ne pojavi, ali ono sjeme, što je posijao mora, da uredi dobrim plodom. Na školskim klupama mora, da se radi oko moralnog preporoda narode. Ta malena stabalca, što učitelj ima, da uzgoji, dadu se lako saviti i uz čvrsti kolac uspraviti. Malena dječija srca, nevine njihove dušice otvorene su na svaku impresiju, gotove su da prime svaku pouku. Neka učitelja vodi ljubav u svom radu, da djeca uvide, kako se on stara za njihovo dobro, neka im od srca govori, pak će i predobiti njihova srca, koja su na ljubav sklona, te će na taj način paralizovati utjecaj, što svakidano dobiju od zlih primjera na polju.

Ako borba, koju učitelj u školi vodi, nije sva čuvstvena, puna ljubavi, ako djeca ne uvide, da se tu radi za njihovo dobro, ako ona ne upoznadu, da ih učitelj iskreno ljubi, od njegovih će riječi biti slabih utisaka, koji će u brzo nestati.

Jedino uz ovakav rad učitelj će odoljeti zlim primjerima, što djeca vide izvan škole, pa će jedino na ovaj način s uspjehom raditi oko njihovog moralnog uzgoja. Sveta se dužnost nameće učitelju, da ne zaboravi ni na ono zlo, što svagdano truje naš narod, na prekomjerno uživanje žestokih pića. Na žalost pružiti će mu se često prilika, da govori djeci pod dojmom kakva dogodjaja, gdje se je kojemu pijancu dogodila koja nesreća. Ovakovi su časovi najzgodniji za moralnu pouku, jer tada djeca lako primaju svaku pouku.

Teško bi se ogriješio svaki nastavnik, kad bi ove dogodjaje mućke propuštao. Uzgoj se sica i volje ne može podati uz nekoliko moralnih pravila, jer su ta pravila većinom takva hrana, koju djeca ne mogu lako da probave, već u uzgoju valja tražiti zgodan čas, pak tada zgodno navratiti vodu na mlin. Ovi momenti puštaju u djeci trajnih utisaka, a do učitelja je, da ih znade zgodno upotrebiti. Zlatni su ovo časovi puni najboljeg uspjeha, kojih

djeca tako lako ne zaborave. Ovom prilikom on će im prikazati žalostno stanje ovakih nesretnjaka, upozorit će ih na pogubne posljedice, u koje greznu oni, koji se podavaju prekomjernom uživanju žestokih pića.

Obiljna pouka, a ne izrugavanje, podati će im dovoljno razloga, da se očuvaju od toga toga.

Osim ovih slučajeva pružiti će se učitelju još prilike, da u tumačenju štiva, govori djeci o žestokim pićima.

U I. čitanci kod normalne riječi «rak» čitamo rečenicu «vino je ružno», a kod nar. riječi «fes» «kafa nije zdravo piće». Prigodom obradivanja ovih riječi, učitelj može, da već kod te male djece o predmetu govori.

U II. čitanci ima više štiva, koja će učitelju dobro poslužiti. Štivo «Piće» sasvim je zgodno za ovaku pouku.

Ono se dijeli na četiri dijela, te govori o vodi, vinu, pivu i rakiji. Nijedna školska godina ne smije da progje, a da se s djecom 2. i 3. god. svestrano ne obradi ovo štivo. Štivo «Trebalo da i spavamo» ima slijedeće poučne rečenice: «Više je ljudi pomrlo od prepuna želudca, nego li od prazna. Od čiste i hladne vode uvijek rumeno lice. Više je ljudi pomrlo od jela i pića, nego li glada i žedje.»

I ako u III. čitanci nema štiva, koja se o predmetu bave, ipak učitelj može s djecom starijih god. teč., da potanje govori o alkoholičnim pićima, jer su ta djeca razvijena, te lakše shvaćaju stvar, a u većoj su pogibelji, nego li djeca nižih god. tečaja.

Kad se je učitelj u školi svojski zauzeo, da se bori protiv ovomu zlu, on je izvršio svoju dužnost. Ali njegovo

djelovanje ne smije da se ograniči samo na školski rad. Široko je njemu polje i van školskih zidova, a raznoliko može, da bude njegovo djelovanje. On ne smije propustiti prigode, da roditeljima, koji se tomu podavaju, ne prikaže, kako sebe truju, a postaju moralnim ubojicama svoje djece. Slab će biti uspjeh učiteljeva nastajanja u školi, ako djeteta često vidi, da mu otac dolazi kući pijan kao čep, ono će i nehotice, gonjeno nekom nutrnjom silom, priučiti se uživanju žestokih pića. Na žalost prečesto se događa, da djeca vide i čuju u kući ono, što ne bi nikada smjela ni čuti ni vidjeti. Sve im to prodje u krv, pak se nauče na opačinu još prije, nego li znadu, što je opačina.

Potrebno bi stoga bilo češće i čvršće zbliženje učitelja i doma.

On može nastojati, bilo nagovorom, bilo priredjivanjem zgodnih poučavanja, da odvraći roditelje od toga zla. Stalno je, da ne će potpuno uspjeti, ali ako spasi samo jednu od izgubljenih ovaca, dosta je postigao.

Da se podigne kuća, mora da radi i zidar i drvedjelac i kovač i drugi radnici, pak tek onda radnja potpuno uspije.

Hoćemo li, da u moralnom preporodu naroda vidljivi uspjeh postignemo, mora, kako kaže Deželić, da

Crkva, dom i škola

Svoje sile slože,

Budućnost se onda bolja,

Očekivat može.

„U pjesmi i priči“.

Kod svih naroda, kod kojih se razvila knježevnost, bilo je pokušaja ili da se zgodnije izrazim, preduzeća, koja su išla za tim, da u cjelokupnom obliku podadu sliku razvoja dotične literature, da u jedno kolo svedu sve trudbenike na polju lijepe knjige i da ih se dovede u neku harmoničnu cjelinu, koja bi u isto doba bila ogledalo razvoja književnog djelovanja. Na taj način mnogo se pripomoglo da se dotična literatura i produkcije stanoviti pregalaca podignu i da time bude lakši pristup k poznavanju te literature i onima, koji tu literaturu ne poznaju ili se žele upoznati i dobiti o njoj potpun pojam i sliku. Već pokojni Šenoa u tom se pokazao sretne ruke, a za njim pjesnik, — sada već pokojni — Hugo Badalić. No uza sva ta hvalevrijedna preduzeća nismo imali jednu antologiju *savremene* hrvatske i srbske literature, odnosno pještva. Tome je doskočio smpatični pjesnik Joz'p Milaković izdajući svoju antologiju u dva dijela. I dok je šira publika u tom dobila veliku olakšicu, i to ona publika, koja se bila privikla ili poznavala isključivo horifeje i druge vrsne pisce naše i srpske literature, dotle ipak ostali su praznih ruku svi omladinski pisci i ljubitelji omladinske literature. Naša omladinska literatura nije stara, možda je najmlagja od svih slavenskih, pa ipak u njezinom razvoju od 30 godina natrag ima dosta važ-

nih časova, koji su momentano svraćali na sebe pažnju onog kruga čitaoca, što su im recimo, odani bili. Naša omladinska literatura ograničila se bila na par omladinskih listova («Smilje», «Bršljan» «Pobratin» i još neki) i na nekoliko edikcija, većim dijelom prevoda, ali zato dosta zanimivih. Ipak tome nije se davalo velike važnosti, a to uprav za to, što se u nas nije gojila kritika omladinske literature. Tkogod će se možda ovome i nasnijati, ali kad kažem da i omladinska literatura mora da goji svoju kritiku, ne Bog zna u kakvim dimenzijama, onda nisam ništa pretjerao. A mi vidimo vrlo dobro da ondje, gdje se ne goji *prave i obiljne kritike*, ni literatura ne uspeva ili ako uspeva brojem pisaca, vrlo je mršava brojem čitalaca. — Mi imamo dosta priličan broj omladinskih pisaca, ali ti pisci nisu imali i nemaju nikakove duševne sveze, ako izuzmemo onaj vrlo maleni broj listova, koji ih nekako *okuplja i reže*. Od početka naše omladinske literature pa sve do danas, nismo imali jedan sveukupni pregled te literature za mladi svijet — nismo imali antologije. Tu prazninu, koja se od dulje vremena opažala, i popunjenje koje osjećalo se prijekom potrebom, ispunio je neumorni radnik na omladinskoj književnoj njeni, učitelj Rudolf Franjin Magjer, priredivši antologiju *savremene* omladinske literature pod naslovom «U pjesmi i priči.»

Omašna ova knjiga vrlo je elegantno opremljena i otštampana na finom papiru, te sadržaje 264 izvornih što pjesama što pripovijesti od 93 pisca najrazličitijih grana. Povrh toga je uz najkarakterističnije radnje tih pisaca pripočena tačna i iscrpiva biografija sa pogledom njihova književnoga rada.

Pri sastavljanju antologije «U pjesmi i priči» poslužio se Magjer onom istom metodom, kojom i Milaković u svojim antologijama «Naša pjesma.» To nam najbolje svjedoči raspored auktorâ, njihova kratka biografija, kao i onaj dodatak, gdje je uz ime auktora dodana po koja radnja, ali bez biografije. Ovo potonje učinio je i Milaković. Ne ističemo ovu komparaciju za to, e da prigovorimo Magjeru, da je u neku ruku imitirao Milakovića, pače učinio je vrlo dobro, što se poslužio metodom iskusnog i oprobanog radnika na polju literature. Kad je metoda dopuštena u kritici i u pripovjedalačkom stvaranju (što u ostalom ona je potrebna) tim je više dopuštena pri sastavljanju jedne antologije, premda ona u suštini ne mijenja umjetnički njezin dojam. Ipak dvije stvari ili bolje manjkavosti imam da opazim kod Magjarove antologije. Kod naših omladinskih pisaca prevladava priličan broj onih, koji su radili i koji rade na basni (bilo u vezanom ili nevezanom slogu,) a neki su se u tom dobrano istaknuli. Basna je najpodesnija lektira za mladi svijet, jer osim svoje kratkoće, koja ima to svojstvo da ne otešćava duh, ima i moralnu bazu, što mnogo djeluje na dijete. Basna je najuzgojnije štivo, a u tom nas ubjeguju i stari narodi, kod kojih se basna pomno uzgajala. Ezop, Fedro, La Fontaine, Ferelon, Lessing, Raimund de Miguel i drugi u tom su uzori, jer su stvorili najljepše i najpoučnije basne, i kao što je Petrarca otac soneta, tako su i oni basne. Za to mi je za čudo, da u antologiji nije ušlo više basna, dok u isto doba konstantiram, da ih se u antologiji čita vrlo malo. A po mom mnijenju dublji i trajniji dojam ostavlja u duši zgodna basna nego nejljepša pjesma, jer koliko pjesma utječe na čuvstvo toliko basna utječe na srce i razum. Osobito je neznatan broj basna u pjesničkom ruhu, koje su još podesnije i bolje od onih u prozi, jer ju dijete lakše zapamti ili je nastoji zapañtiti s prostog razloga, jer je rimovana.

Rekoh malo prije, da se je Magjer pri sastavljanju svoje autologije poslužio metodom Milakovića, samo što

je ta metoda jednostrana i manjkava. Milaković nam je u svojim antologijama podao sliku savremenog pjesništva i hrvatskog i srpskog, dok antologija Magjerova reprezentira omladinsku literaturu samo hrvatsku. Znam da bi mu taj posao bio zadao dva puta više truda, nego što ga je uložio, s razloga, jer je u nas srpska omladinska literatura slabo poznata i jer se srpski omladinski pisci nisu nikad našli na okupu sa onim hrvatskim. Ali s dobrom voljom i požrtvovnošću ljubitelja i prijatelja svake omladinske literature i tom se je moglo doskočiti, jer bi mu svak na ruku išao pri sakupljanju podataka. Da je Magjer ispustio one pisce u «dodatku» i uvrstio kraće stvari nekih pisaca, moglo je ući u autologiju i lijep broj srpskih omladinskih pisaca, što bi svakako podiglo cijenu knjigi, a time bi se bio i sam sastavljač odužio velikoj većini mlagjeg naraštaja pa i odraslih, kojima je malo poznata srpska omladinska savremena literature. Ovo iznašam i za to, e da potaknem kojeg srpskog omladinskog pisca da uzradi na tome, pa nam poda antologiju savremene srpske omladinske literature. Time će se bolje upoznati hrvatski i srpski omladinski pisci i u kulturnom pogledu biti će bliži.

Obje ove manjkavosti, a osobito potonja, ako one i ne umanjuju vrijednost antologiji, a ono bi joj barem podigle cijenu, te bi bila još srdačnije primljena. — Uza sve to ova antologija u nas je jedno djelo te vrsti, te se svojom sadržinom najtoplije preporuča, a ja bih je uza to još nazvao najljepšom knjigom naše omladinske literature. Bez nje ne bi smjela biti nijedna kuća, ni jedan ljubitelj mladog naraštaja, ni jedan omladinski pisac, a po gotovu nijedan učitelj, pa zato svakome na srce stavljamo, da antologiju «U pjesmi i pričici» kupi i čita, a da će se u tom nasladiti dokazuje ona lijepa kita spisatelja od Trnskoga i Harambašića, pa sve do Magjera istoga.

Naša omladinska literatura — kako rekoh — nije stara, ali uza sve to lijepo se razvija i napreduje tako, da će do par godina moći stajati uz bok talijanskoj i češkoj. Magjer je svojom antologijom obogatio našu omladinsku literaturu i time je ona učinila jedan korak, koji je bez sumnje od velike vrijednosti i značenja. (Ciena je autologiji 5 kr.)

Adolf Makale.

Iz naše organizacije.

Današnjim brojem počinjemo pod ovom rubrikom donošati u kratko sve, što je poglavito iz izvještaja o radu i napretku naših organizacija. Ponovo preporučujemo drugovima u pokrajini i društvima, da nas kratkim izvještajem potpomognu u onom, za čim smo preglji. Mi smatramo osnivanje učiteljskog Društva novom kulturnom tekovinom u svakom kotaru, pak s toga nužno je i da znamo gdje smo, koliko nas je i šta radimo.

«Učiteljsko Društvo za Dubrovnik i školski kotar dubrovački» osnovano po zaključcima skupštine «Saveza»

u Spljetu, već se ustrojilo. Predsjednik je Društva: Mato Stojković, upravitelj pučke gragjanske škole u Dubrovniku; potpredsjednik Rikard Franičević; tajnik - blagajnik M. Kusijanović, a knjižničar g.gjica Nike Balarin, učiteljica u Dubrovniku. Radujemo se novom drugu, o kojemu smo uvjereni, da će mu rad biti koristan i plodan.

«Učiteljsko Društvo za Šibenik i školski kotar šibenski», imalo je dne 27 Veljače redovitu sjednicu, gdje se među ostalim zaključilo: Obratit se parobrodarskom društvu «Negri e C.o» i društvu «Navigazione zaratina»

predstavkom, da poput ostalih parob. društava udijeli i članovima učit. Društva olakšicu pri putovanju bilo samim, ili sa porodicom. Odredilo je još o potrošku, pri namješ-taju i nabavi pokućstva. Društvo do danas broji preko 40 članova. Po odazivu biće jamačno još članova, jer

zbog udaljenosti i loših komunikacija, još se nijesu mogli mnogi upisati, pošto nijesu bili upućeni.

«Učiteljsko Društvo za kotare supetarski i metkovački».

Podastri su ć. i kr. Namjesništvu na odobrenje pravil-nici za osnivanje učiteljskih društava i u ovim kotarima.

Crtanje u našim pučkim školama.

Piše: Antun Kačić.

Nepravilnosti učenika nižih god. teč. izbrisati će, a one viših god. teč. prekrižiti će olovkom, jer popravljaj-nje crtanaka crvenilom nema nikakove svrhe. Opće mane i pogreške zabilježiti će. U slijedeći sat neposredne pouke ispraviti će učenici svoje pogreške, oni nižih god. teč. po-novnom izradbom, a oni viših isto nakon isbrisanja od-nosnih pogrešaka. Opće će pogreške popraviti na škol. ploči pred cijelim odsjekom, odnosno razredom, a to po-novno nacrtajuć pogrešno izveden lik ili ures. Upozoriti će tada učenike na pogreške, dobro će im opet lik ili ures protumačiti i naputiti ih kako mogu i moraju nedo-statke popraviti, što će nakon toga učenici i obaviti.

Risaće stvari.

Risaće su stvari ove: crtanka, olovka, brisalica (guma) i mjerilo. Crtanke sa glatkom i dobrom hartijom dobivaju se kod hrvatske knjižarnice u Zadru; najbolje su «Družbine» olovke br. 2, koje u vrsnoći ne zaostaju ni najmanje za Hardtmuthovim; dobivaju se kod «Kluba Ćirilo Metodijevih zidara» u Zagrebu, Preradovićeve ulica br. 29; najzgodnija je brisalica «Radir guma», trokutnog oblika, debela 1 1/2 cm.

Da se crtanke uzdrže čiste svaki će učenik donijeti na početku godine list hartije za omot i komad čiste har-tije, koju će za vrijeme crtanja držati pod rukama, e da ne okaljaju crtanku. Neka učitelj posveti čistoći osobitu pažnju.

Kao što će crtanke, tako će učitelj i ostale risaće stvari iza dovršenog sata pouke pokupiti i spremiti, jer kad bi ih učenici kući nosili, ili bi ih kvarili, ili gubili, ili zaboravljali donositi, što bi pouku znatno ometalo.

Da poskorupim :

a) Pošto se po odredbi minis. naredbe od 8 lipnja 1883 nauk o mjerstvenim oblicima mora podavati učenicima pri pouci u crtanju, to će se još u najnižem god. teč. podati učenicima temeljni pojmovi iz geometrije, što će se nadopunjavati i širiti u koncentričnim krugovima do zadnjeg god. teč., u nižim će se god. teč. obraditi ovi temeljni mjerstveni oblici: sve vrsti pravaca, kut

u opće, pravi kut na pose, te trokut u opće; u visim će se god. teč. osim svih vrsti pravaca obraditi i kri-vulje, zatim sve vrsti kuta, četverokuta i trokuta, pra-vilni šestero i osmerokut i kružnicu.

- b) Učitelj će na svakom stupnju pouke u crtanju pobu-diti u učenicima smisao za ljepotu, te će ih priučiti čistoći, redu i tačnosti.
- c) Polovica nedjelnog vremena pouke u crtanju s poukom o mjerstvenim oblicima vršit će se neposredno, a po-lovica posredno u svim odsjecim, dotično razredim puč. škola, prema čemu će se do sadašnji rasporedi sati preu-rediti, a unapred novi sastavljati.
- č) Učenici nižih god. teč. jedno i dvorazrednih mješovitih škola rabiti će crtanke sa stigmama u razmaku od 1 cm, a oni viših god. teč. ovih škola sa stigmama u razmaču od 2 cm; učenici 2. god. teč. trirazrednih mješovitih i višerazrednih jednospolnih škola rabiti će crtanku sa stigmama u razmaku od 1 cm., oni 3. god. teč. ovih škola sa stigmama u razmaku od 2 cm., a oni viših god. teč. istih škola crtanke bez stigama.
- č) Učenicim viših god. teč. ovih škola, u kojima će ra-biti crtanke bez stigama, dozvolit će se uporaba mje-riila, što će se ograničiti samo na odmjerenje razmaka točaka izmegju kojih će lik ili ures biti izveden, te njegove simetričnosti prema dotičnoj stranici crtanke.
- d) U nižim će se god. teč. prije formalnog crtanja izvr-šiti na posebnoj crtanki ili listu hartije nužne pred-vježbe u laganom vučenju crta i u vučenju istih u raznom smjeru, te u držanju tijela, crtanke i obovke U višim će se pak god. teč. dozvoliti uporaba brisa-lice (gume), pak će se učenike naputiti i na posebnoj hartiji uvježbati u zgodnoj uporabi iste. Koli pred-vježbe učenika nižih, toli ovih viših god. teč. trajati še najviše 3 škol. sedmice.
- e) U višim će se god. teč. svijuh kategorija puč. škola crtanje po diktatu i na pamet što više njegovati.
- e) Da učitelj potakne učenike na samorad, uputiti će one viših god. teč. svijuh vrsta puč. škola — što će se njima sustavno i provadjati — kako će na temelju jednog dijela uresa zgodnim tačkama i mrežnim po-moćnim crtama sami dotični ures kraju prvesti.

O podržavljenju pučkih škola.

Njemačke i češke pedagoške, i u opće školske novine bave se od njeko doba uprav sistematično ovim važnim pitanjem i pretresuju ga sa svakoga gledišta. U nas nasuprot malo tko o tome i misli, a kamo li piše. Po našem mišljenju, ako igdje, a to kod nas u Dalmaciji ovo bi se pitanje imalo uprav donijeti na dnevni red, jer ga baš potiskuju na površinu toliki razlozi ne samo školskog boljitka i napratka, već i oni narodne ekonomije. Naše školstvo jednostavno kubur, a ono u drugim pokrajinama monarhije jednostavno životari, jer je gotovo isključivo prepušteno samim pokrajinama, koje i onako moraju da se brinu za bezbroj drugih ogromnih potreba. U takim prilikama nije dokako čudo, da je učiteljski stalež ostao i da ostaje još uvijek jedan od najzapostavljenijih. Koliko je pak sve to na uštrb kulturnom i u opće intelektualnom razvitku pojedinih podregjenih naroda, o tome ne treba ni govoriti. Istakosmo *podregjenih*, jer ih u našoj državi neosporno ima, i jer privilegovani narodi uživaju i u školskom pogledu sve prednosti, sve blagodati, sve moguće pomoći vladine.

Pa ipak — uza sve to — ti isti narodi, koji se sa pogleda svog školstva ne bi morali tužiti, žilavo rade i nastoje, da im pučke škole budu podržavljene. Ta težnja najočitije izbija kod Nijemaca, a i kod Magjara biva sve izrazitija.

Možda bi podregjeni narodi s bojazni radi svoje i onako ugrožene političke individualnosti mogli ovu ideju smatrati sebi pogubnom, ali takovo smatranje bilo bi ipak jednostavno, jer podržavljenje škola diglo bi sa pokrajina

veliki, ogromni financijski teret, koji bi se onda mogao uspješno primijeniti u druge narodne svrhe, koje jednako mogu da džu moralnu i ekonomnu snagu naroda, a kad su moralne i ekonomske snage jednog naroda jake, onda i politička njegova snaga raste sve više i više i stavlja ga u položaj, da može sretno suzbijeti svaku pogibelj, koja mu prijeti narodnoj individualnosti i narodnom samoodržanju.

S ovih i s bezbroja drugih razloga praktične naravi osobito pogledom na našu pokrajinu imalo bi se pitanje o podržavljenju pučkih škola i kod nas pokrenuti ozbiljno i uporno. To bi bilo puno bolje i pametnije i časnije, nego se radovati obećanjima i pomoćima bečke vlade, koje mogu da budu iluzorne, ili u najboljem slučaju efimerne.

Dok bi pak pitanje dozrelo, moglo bi se za sada raditi n. pr. za podržavljanje naših građanskih škola, koje, isti u govorim — danas malo ili ni malo koriste, jer neudešene prema duhu vremena i prema mjesnim prilikama.

O kakvim strašilima raznarogijavanja ne može se danas ozbiljno više u našim školama govoriti, pa ni onda, kad bi postale državne, jer ih pohagijaju samo djeca naroda, koji je u pokrajini jedinstven, pa kao što tom strašilu nema mjesta u našim srednjim školama, ne bi ga bile ni u pučkim, a ako bi se gdje gdje i pojavilo, moralo bi namah i iščeznuti pred silom rastuće narodne svijesti.

Mi eto nahreismo, prepuštajući osobito našim učiteljima, da i o ovom pitanju povedu riječ, a ne će bit s gorega, ako ga uzmu u dostojan obzir i druge naše pokrajinske novine.

Što smeta uspjehu u školi.

Ako u školi ne vlada red i mir, ne može se očekivati uspjeh, pa taman se učitelj mučio i trudio Bog zna kako! Ako je red svugdje potrebit, to je bez sumnje u školi. Radi toga učitelj nikada ne smije dopustiti da ujedno odgovara više učenika. On stavlja pitanje cijelom odsjeku, ali odgovarati ne smije nitko nego onaj, koga on pozove. Kad dva odgovaraju, ne čuje se za pravo ni jedan, a tim među ostalim učenicima nastaje natjecanje, pa brbljaju i oni što mu drago, samo da učitelj vidi, kako bi i oni znali odgovoriti na to pitanje. Kad se to propusti više puta, tada nikakovo poučavanje ne može postići uspjeha, jer u onom žamorenju učenici ne mogu razabrati, koji je odgovor dobar i prema tome iz njega nisu naučili ništa. Djeca su od naravi brbljava, pa ako im u tome malo popustimo, teško će ih više zauzdati, dok učitelj mora djecu priviknuti redu i posluhu. U tomu nam neka služi za primjer škola Pithagorina, gdje je on djecu najprije priučavao mučanju, a kad bi to postigao, stopro onda bi započeo s njima govoriti.

Koji se od nastavnika nije uvjerio o istinitosti one: «škola bez stega, mlin bez vode»? Do duše, naći ćemo mnogo vrsnih učiteljskih sila, koji bi htjeli i umjeti uzdržati stegu u školi, ali im različite neprilike priječe, da u tome, uz najbolju volju, ne mogu uspjeti. Kad je razred prenatrpan brojem djece, a k' tome se nalazi u slabu i zadušljivu pomješću, nije moguće ni pomisliti na stegu, a onda, ni na napredak.

Djeca su od naravi nemirna, jer im fizični sustav ne da da dulje vremena mirno stoje. Kao svaku manu, tako i tu treba u djeci suzbiti na pragu škole. Njihova su srca meka, a čud nježna, pa će se lasno priviknuti mirnom i pristojnom držanju. To nam je od velike potrebe u nastavi, jer koliko i koliko bi djeca mogla naučiti u školi iz učiteljeva poučavanja, da ga mirno i pomnjivo slušaju! Koliko i koliko se izgubi dragocjenog vremena, kad su djeca rastrešena, pa ništa ne pamte, a često puta niti ne znadu o čemu se je u školi govorilo. Takovu djecu treba češće iznenagivati pitanjima, pa kad

ne znadu o čemu se govori, treba ih ukoriti, a do potrebe i kazniti. Kad ne bi nikakova srestva pomogla, onda ih treba osamiti.

Veoma je važan u pouci i govor učenika, koji neka je uvijek glasan, jasan i osječit. Kad učenik glasno govori, da ga čuju svi ostali, oni se onda ne će rado razgovarati, ili na što drugo misliti, jer lijep govor poragja zanimanje, a ružan dosadu i drijemanje. Malo je seoske djece, koja će lijepo i glasno govoriti, jer se nijesu naučila, a drugo i s toga što su stidljiva, pa učitelj treba da svlada svoje neustrpljenje radi njihova slabog izgovaranja i mucanja. Svaki odgovor djeteta neka je kratak i neka sadrži samo ono, što se na pitanje odnosi; a nerazumljivo brbljanje, pritajivanje neznanja, okolišanje i lijeno

izgovaranje, ne smije se trpjeti. Uspjehu svega ovoga najviše doprinosi učiteljeva riječ. Zaptom se može za čas prisiliti učenika na mir, ali je taj način bezuspješan, a često puta s čudorednog gledišta i pogibeljan. Njim se može učitelj služiti prije i poslije pouke, ali preko pouke treba ga se čuvati kao žive vatre. A i što bi mu, kad on ima drugo, bolje i uspješnije sredstvo, a to je poučavanje, kojim će zanimati i zabavljati učenike?

Svaku pouku treba da učitelj izvodi čuvstveno, jer će tada djeca uvidjeti da govori iz osvjedočenja, iz srca, a onda će k srcu i dopirati. Zaludu mu je pak imati u pameti sva pedagoška i didaktička pravila, ako ne umije kazati djeci ono, što zna na način, da se to djece primi i na njih djeluje.

A. Devčić.

VJESNIK.

Jakov Marinković Komizanin, učitelj u Zadru, poznat i u našem književnom svijetu kao vrstan i savjestan pregalac, napisao je krasnu pripovijetku iz života dalmatinske bodularije pod naslovom «*Dorina*». Ta je pripovijetka bila od Matice Hrvatske nagrađena prvom nagradom za njezine publikacije u zborniku «*Kolo*». Pročitali smo je s nasladom, jer joj je tendencija ozbiljna i skroz poučna. S tehničke bi se strane dalo štošta ovoj pripovijesti zabaviti, no kako je to prva odulja beletristička radnja Marinkovićeve, nadamo se da će on na tom polju sve ljepše u buduću uspjevati, jer ima za to sve uslove. Vrijednome drugu od srca čestitamo!

Odlikovan: Vid Vuletić Vukasović, profesor ženskog Preparandija u Dubrovniku, počašćen je od kralj. srpske Akademije u Beogradu kao član dopisnik među ostalim vijenim naučnicima u slavenskom svijetu. Iskreno čestitamo!

Protiv alkoholizmu. Nigdje, kao u Njemačkoj nije se ukorijenila svijest u borbi protiv alkoholizma i o rgjivim posjedicama što ih prouzrokuje ova ljudska pošast. Vadimo njeke napatke koji se sadržavaju u odgovorima na ova pitanja: Koliko djece redovno se podava alkoholnom piću, pivu, ili rakiji? Koliko njih prestupe u piću samo kakvom zgodom, a kaje nikada? Koja su sredstva najzgodnija, da se djeca odvrata od opojnih pića? Na koji ćeš način najuspješnije poučiti roditelje o zarazi, koja hara djecu opojenu alkoholom? Preporučujemo da se osvrnu na ova pitanja i doskoče im mudrim savjetom i odlučnim ustukom u narodu. (O ovome imamo u današnjem broju lijep članak g. Marčića.)

Uregjenje učiteljskih plaća u Istri. Naši drugovi u Istri živo su pregli, da im se udovolji pravednim zahtjevima i uredi beriva prema zaslugi i društvenom položaju. Pokret je među svima slojevima pučanstva bez razlike narodnosti u prilog učitelja.

Dne 2, tek. mj. sastaju se u Puli na konferencu odaslanici učitelja hrvatskih, slovenskih i talijanskih, gdje će odlučiti o zajedničkoj akciji.

Sa svakom srećom i s uspjehom!

Novi školski nastavni red otštampan je na hrvatskom jeziku. *Tandem aliquando!* Dobiva se kod *Hrvatske knjižarnice* u Zadru uz cijenu od 80 para; sa poštarinom K 1.—

Učiteljstvo u Hrvatskoj i Slavoniji doživjelo je jedno novo razočaranje, koje je tim teže, što je poteklo sa strane, s koje su se oni i mi s njima, nadali samo dobru i pravici.

Jednom školskom novelom povišena je plata učiteljima, bez ikakve odregjenosti, a koja je još uz to skroz nepraktična i jednostrana. Svagja se na to, da je oženjenim učiteljima povišena plata za 400 kruna godišnje, dok se neoženjene lišilo i ove mrvice. Učiteljice takogier nijesu ubrojene. One uz to još i gube tamo pravo na službu, dok se udadu. Naravno je, da učiteljstvo nije ovim bilo zadovoljno. Protesti iz sviju krajeva Hrvatske, kojima se i mi pridružujemo u nevolji, kao i u sreći, bili su umjesni i opravdani.

Bez obzira na to, što do sada nikakvo zvanje u svijetu nije za sobom donosilo manju plaću, jer samorano, mi se čudimo uvigjavnosti ljudi na vladi u Hrvatskoj, kako su smjeli na ovakav način podcijeniti učiteljski rad, stavljajući mu kao uvjet poboljšanja mršave plate žensku suknu i pregaču! Ovo je još jedan dokaz, kako ljudi sa najboljom namjerom, u čiju iskrenost mi ne ćemo da posumnjamo, zastrane, jer nijesu stručnjaci, a po tome nijesu u stanju ni procijeniti školu i učitelja onako, kako bi se od njih kao narodnih predstavnika moralo očekivati. S toga mi i ovom prilikom ističemo nuždu, koliko zbog ugleda stranke, toliho s praktične koristi nastave i učitelj-

stva, da ovo, kao takovo bude surazmjerno u Saboru i zastupano.

Savez učiteljskih Društava u Hrvatskoj sazvaó je vanredan zbor prošle nedjelje u Zagrebu, gdje se raspravljalo o školskoj noveli, koju smo gore spomenuli. Izvješćuju nas sa zбора, a mi sa radošću bilježimo, kao znak bugjenja stališke svijesti i samopouzdana, — da je bilo do 600, učitelja-ca. Njihova prisutnost i ozbiljno pretresanje zadivilo je gragjane hrv. prijestonice. Primljene su dvije rezolucije, biva :

1) Izaslanici pučkih učitelja iz sviju krajeva Hrvatske i Slavonije, sabrani na učiteljskom sastanku dne 7-III. 1907, žele, da se još ove godine posebnim zakonom pristupi definitivnom uregjenju plaća učiteljstva sviju kategorija kraljevina Hrvatske i Slavonije i to na temelju rezolucija stvorenih na izvanrednoj općoj skupštini «Saveza hrvatskih učiteljskih Društava» od mjeseca rujna 1906.

2) Priznajući, da su u projektiranu novelu k sadašnjem školskom zakonu već sada unesene neke povoljne ustanove, žele izaslanici pučkog učiteljstva, dok posebni zakon učiteljskih beriva ne dogje na snagu, da se ta privremena povišica pučkom učiteljstvu bez razlike kategorija, spola i obiteljskoga staleža, razmjerno dopita počam 1-I. 1907: prema godinama službovanja i to tako, da se prema godinama službovanja dade u mirovinu uračuniva povišica do 10. god. 200 K. od 10—20 god. 300 K, a preko 20 god. 400 K.

Primjer za izgled. Uprava «Hrvatske Čitaonice» u Murteru javlja nam, da je po zaključku opće skupštine jednoglasno usvojen prijedlog, kojim se Društvo pretplaćuje na *Učiteljski Glas* za god. 1907.

Zahvaljujemo ugl. upravi na pažnji kao i drugu Zvonimiru Delfinu, koji je svojim ugledom uspio, da prokrči put našem listu. Takogjer hvala i novim pretplatnicima, što nam se javljaju. Nadamo se, da će ovakim primjerom slijediti i ostali naši drugovi u pokrajini. Njihov

ugled i lijep glas, što ga uživaju, zahtijevaju, da učiteljsko glasilo, primaju sva ona društva, gdje su učitelji članovi, ili upravitelji, pak i kafane i gostionice, kamo učitelji zalaze. Poštujmo najprije sami sebe, pak će nas i drugi zaista cijeniti i ukazivati nam poštovanje, koje zaslužujemo!

Omladiaski Kalendar «Jorgovan». Vidjeli smo i pročitali ovaj kalendar, keji je zgodan i podesan za našu mladež u svakom pogledu. Sredio ga je Josip A. Kraljić, hrv. učitelj družbine škole u M. Lošinjju i urednik «*Mladog Istrana*». Cijena 60. para, poštom 70. Preporučujemo ga, jer i zaslužuje. Naše ga uredništvo nije primilo na prikaz.

Primili smo sa zahvalnošću: Život i običaji Muslimana u Bosni i Hercegovini. Napisao Antun Hangi. Drugo znatno povećano i ispravljeno izdanje. Cijena 4. K. Sarajevo 1907. Naklada Daniela A. Kajona. Čitavo je djelo štampano velikim marom i sa simpatijom prama onome dijelu našega naroda u Bosni, koji je muslimanske vjere. Ukrašen je zgodnim slikama iz musl. života. Naš kolega Hangi uspio je, da nam sa gledišta domaćege odgoja, koji nije tako lako pristupačan inovjercu, predstavi život u obitelji muslimanskoj, koji je vas protkan nježnošću i poštovanjem prama starijemu. Najtoplije preporučujemo ovu knjigu vrijednoga učitelja.

«**Mala tkalja**». Priповijetka za zreliju mladež od *Amalije Markulin, učiteljice*. Cijena 80 helera. Tisak i naklada Daniela A. Kajona, Sarajevo.

Svoj k svome! Danas svagdje u svijetu podržavaju načele: *Svoj k svome!* Ovijem i mi podstrekavamo naše drugove, neka se sjete svoga jata i pomognu našu ustanovu. Širite svoje glasilo: *Učiteljski Glas* i nastojte, da ga što većma proširite megj narodne slojeve. Osnivajte **Učiteljska Društva**, u kojima postajete ujedno i članovi našega *Saveza*.

